

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

Caput quintum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

PROPOSITIO IV.

72

dum animam numquam sumserunt; & dum ab his Adonidis, Theuthi, Osiridis, aut Vulcani appellationibus honestabatur & titulis, Typhonis contumelioso nomine ab illis infamabatur. Vetus quippe hunc Typhonem Ægyptiorum commentis celebratum, & maledictis profectum, ipsum esse Mosem, ex lectione libelli Plutarchi De Iside & Osiride deprehenditur. Probarem id pluribus, nisi instituta nuper Bocharto, viro doctrinæ singularis, rei hujus demonstratio similem nobis operam eximeret. Typhonem autem, quem contumeliis sæpe afficiunt Ægyptii, eundem sacrificiis placant aliquando, *παρηγοροῦσι θυόναις, & νεωθύρον*, inquit Plutarchus. Quod Typhoni ergo, qui Mosès est, præstabant Ægyptii, cultum nimirum & sacrificia, idem Mosi, sub Osiridis, alteriusve persona præstitisse nihil mirum est.

Boch. Hieroz. Part. 1. libr. 2. cap. 34.

Plut. De Isid. & Osir.

Probatur Verum testimoniis Mosi ab Ægyptiis Deum fuisse habitum.

Cyrril. libr. 1. & Justin. Parzen.

Exod. 7. 1. Joseph. libr. 1. cont. Apion, & Antiq. libr. 3. cap. 13.

Euseb. Pæp. Evang. libr. 9.

Diod. libr. 1. Herod. libr. 2. cap. 49.

Resertitur Simplicius Mosæica doctrina originem ad Ægyptios referens. Simplic. in libr. 8. Physic. Sect. 11.

X. Liquer ex superioribus de nihilo esse quod objicit Bochartus, verisimile non esse Mosem, Ægyptiis & Phœnicibus odiosum, pro Deo benefico ab illis fuisse habitum: credibilius quippe est timorem ab Ægyptiis plerisque, religiosum hunc erga Mosem cultum primo expressisse. *Primus in orbe Deos fecit timor*, aiunt Ethnici Poëtæ. Alios autem probabile est, quem vivum oderant, extinctum amavisse, & meritis honoribus coluisse; sopita & sedata per mortem invidia. Testis Cyrillus, qui virtutem Mosi, & mirabilem sapientiam summæ apud Ægyptios admirationi fuisse non semel asseverat; quique non Judæos solum, quod & Justinus confirmat, sed aliquos etiam ex Ægyptiis Dei nomine Mosem affectisse scribit, gnaros fortasse hæc ipsi Deum dixisse: *Ecce dedi te Deum Pharaoni*. Testis & Josephus, qui Mosem ait ab Ægyptiis ita mirabilem & divinum existimari, ut eum sibi vindicent, ac Heliopoliten fuisse fingant. Idem in fine libri tertii *ἀπαιροδοξίας* tradit Mosem, propter leges latas, quibus tantum inesse videbatur divinitatis, sua ipsius natura majorem fuisse existimatum. Quid quod Artapanus apud Eusebium, & Auctor Hypomnematis in Hexæmeron, quod Eustathio Antiocheno adscribitur, & Cedrenus, Mosem etiam in vivis agentem, Deum ab Ægyptiis habitum fuisse narrant? Prona sane erat illa gens ad ea inter Deos adscribenda, quæ sibi utilia vel damnosa sentiebat, velut Solem & serpentes, *Omnigenamque Deum monstrata*. Quod & à Persis Oromasden & Arimanium colentibus, aliisque gentibus plurimis factum legimus. Neque vero putandum est ab Ægyptiis esse profectum, quicquid in Bacchi, & Mercurii historia Græcia mendax aucta est: quamvis enim *Ἰσχυροῦ καὶ Ἰσχυροῦ*, & *Ἡρακλέους*, & Mercurii fabulam ad Græcos transtulerit, sive Cadmus Ægyptius Thebæus, ut vult Diodorus, sive Orpheus, ut idem statuit, sive Melampus Amythaonis filius, ut habet Herodotus, verisimile tamen est Græcos eas coloribus suis, & multiplici eventorum figmento pro consuetudine exornasse.

XI. Præclare etiam ex iis quæ diximus intelligitur, quam temere & impudenter affirmaverit Simplicius, adversus Johannem Philoponum disputans, quæ à Mose de rerum creatione tradita sunt, esse fabulosa, & ex fabulis Ægyptiorum expressa. Quod contra est, cum ex divina Mosi doctrina Theologiam suam adornasse Ægyptios satis clare superiora demonstrent. Nempe animis multorum infederat falsa hæc opinio, Ebræos Ægyptiorum esse progeniem, quam Scriptores Ethnici complures in libros suos retulerunt. Ergo verisimile his factum est, avorum Ægyptiorum doctrinam retinuisse nepotes Judæos. Verum si Ebraicarum rerum, & priscae historiæ consultiores fuissent, intellexissent utique toto caelo discrepare Ebraicam Theologiam, & Ægyptiam; & Ebræos oriundo Chaldæos fuisse, non Ægyptios.

CAPUT QUINTUM.

I. Ex libris Mosi fluxit prisca Persarum religio. II. Zoroastres idem ac Mosès.

Ex libris Mosi fluxit prisca Persarum religio. Zoroastres idem ac Mosès.

I. Idem quoque è libris Mosi prisca fluxit Persarum religio, quam hodieque aliqua ex parte retinent plerique Persidis incolæ, Arabes etiam nonnulli, & qui è Perside in Indiam paulopost Jesdegirdis tempora à Muhammedanis expulsi profugerunt. Quoniam autem jam inde à primis Reipublicæ Christianæ temporibus Persidem, totumque Orientem pervasit Christi religio, quæ Mosi Mosæicæque doctrinæ notitiam, partim figmentis his in locis dissimulatam emendavit, partim obsoletam vetustate renovavit, magna cautione prisca veterum Persarum dogmata à recentioribus seponenda & dijudicanda sunt. Nam quod Deum unicum, æternum, immensum agnoscunt; quod mundum à Deo conditum non aliter narrant ac Mosès; quod Deum post singulorum dierum opus, quietis causa cessasse volunt; quod pri-

mos hominum parentes à Deo esse procreatos, & horum gratia facta reliqua; Adamo, illi, huic, Evæ nomen fuisse; quod Luciferi perduellionem, & perpetuas adversus homines insidias prædicant; quod Diluvium, & generis humani reparationem fatentur; quod Noachum, alterum Adamum appellant, magna hæc ex parte debere videntur institutioni & disciplinæ Christianæ, in multis licet ab illis adulterate. Quod Legumlatoris sui matrem scalptori nupuisse; quod post missum ad eum Angelum à Deo, gravidam se sensisse; quod ex Astrorum inspectione natum Zoroastrem, eique imperium in animos hominum destinatum deprehendisse horum temporum Astrologos; quod Regem, qui tum per vim regnum obtinebat, veritum ne ab infante recens nato olim solio deturbaretur, mulieres omnes uterum ferentes trucidari iussisse; quod absentem à parentibus anxie quæsitum esse dicunt: quod baptismatis ritum servant; quod quamdam sacræ Confessionis adumbrationem retinent; quod acceptas injurias condonari, & ex animo deleri jubent, hæc ex evangelicis historiis ac præceptis manifeste arcessita sunt.

II. Quod autem inter Deos suos principem ponunt Tauthe, eique filium adscribunt Moymin, ut traditum est à Damascio in libro nondum edito *ἡθελ ἀρχῆν*, qui servatur Oxonii, id ex vicinis populis Phœnicibus, & Ægyptiis, cum quibus maxima gesserunt bella & commercia, omnino videntur sumisse, quorum Taautum & Theuth supremum Deum eundem, & Mosem esse ostendimus. Apud Ægyptios etiam & Emefenos diximus Mosi nomen fuisse Monimos & Monios. Sed & Solis, ignisque colendi ritus, cui Persæ obsequuntur ad hanc diem, ac plurimæ veteris eorum instituti reliquæ; præcipue vero tota Zoroastris historia & præcepta, etsi ab ultima vetustate, & à multis ante natum Christum annis ad eos à majoribus transmissa sunt; non apud eos tamen nata, sed exotica & adventitia esse non inani conjectura opinatus est Agathias, uti paulopost declarabimus. Hunc Zoroastrem legumlatorem, doctrinæ suæ & religionis reformatorem, ac morum censorem venerantur. De eo multiplex est, & prorsus incerta virorum doctorum sententia. Alii Chamum Noachi filium esse censent; quidam Chami filium Mesraimum; Japetum nonnulli; nonnulli Chus, alii Assur; quidam Nemrod. Alia mihi est, nec levibus conjecturis nixa opinio, non alium eum fuisse quam Mosem. Non prorsus quidem tempus convenit: verum adeo discrepantia de eo ab Auctoribus tradita sunt, ut hæc varietas falsâ omnia de ejus ætate scripta esse, ac fucio circumlitam esse veritatem satis probet. Necenim Eudoxum, Aristotelemve moror, qui sex millibus annorum Platone vetustiorum Zoroastrem finxerunt; nec Hermodorum Platonicum, aut Hermippum, qui eum annorum millibus quinque Trojanum bellum præcessisse rati sunt, & Plutarcho ac Suidæ idem sententibus præverunt. Hos pro merito confutat Plinius. Sunt qui Nini æqualem faciunt, & Abrahamo paulo antiquiorem, atque ita Christi ortum plus duobus annorum millibus prævertisse. His consentiunt recentiores hujus ætatis Persæ, Abrahami cœvum statuentes Persarum regem Gustaphum, qui acceptam à Zoroastre religionem in Perside propagavit. Nec defunt tamen, qui Gustaphum illum quingentis solum annis Christo priorem opinantur. Alia est Xanthi Lydi ratio, à Zoroastre ad Xerxis transitum sexcentos annos ponentis. Id propius ætatem Mosi accedit; cujus obitus mille circiter annis Diabasin Xerxis antecessit. Auctor est Agathias, Hytaspis cœvum fecisse cum Persas suis temporibus, nec facile ætatem ejus deprehendi posse. Cyri avum fuisse statuit Imæd Abulfeda in Historia. Cambysis æqualem ponit Gregorius Abulfaragius, Hytaspem ipsum esse conjicit Pocockius in his literis apprimè versatus. Ex hac sententiarum fluctuatione id colligo, supposititiam esse Zoroastris personam, cui etsi vera subest Mosi persona, falsâ tamen ipsa est, & tota figmentis confuta, de qua certi nihil cognitum est, aut literis proditum. Idem concludas & ex ignoratione patriæ Zoroastris: de ea quippe non minus quam de ætate inter scriptores disconvenit. Sinam recentiores Persæ apud Indos degentes faciunt: at Carmaniæ incolæ Franco patre genitum, hoc est homine ad occasum nato, qualis fuit Moses in Ægypto natus, quæ ad Persidis occasum sita est. Atqui hodierni hi Persæ Carmanienses majorum suorum doctrinam alienis opinionibus & ritibus minus oblitam ac permittam videntur retinuisse, quam priores illi Indiæ inquilini, à patria sua jamdudum exterminati, & moribus exterorum ac dogmatis imbuti. Itaque valde à prioribus religione & ceremoniis discrepant: quamquam & in multis conveniunt, ut facile eandem originem possis agnoscere. Zoroastrem nunc Persam, nunc Medum statuit Clemens Alexandrinus, Perfomedum Suidas, plerique Bactrianum, alii Æthiopem: quos inter ait Arnobius ex Æthiopia interiore per igneam Zonam venisse Zoroastrem. An quod ex Chusitide regione uxorem duxit Moses? Chus autem ab Interpretibus Septuaginta, & deinde à Josepho, aliisque plurimis, Æthiopia numquamnon exponitur: quod ut ita aliquando esse intelligendum alibi do-

Zoroastres
idem ac Mo-
ses.

Agath. libr. 2.

Eud. & Aristot.
apud Pto. libr.
30. cap. 1.
Hermod. apud
Laert. Proctem.
Hermipp. apud
Plin. libr. 30.
cap. 1.
Plutarch. De
Isid. & Ostrid.
Suid. in *ἡθελ ἀρχῆν*.
Plin. libr. 30.
cap. 1.
Xanth. apud
Laert. in
Proctem.
Agath. libr. 2.
Abulfed. Hist.
cap. de Persis.
Abulfar. Hist.
Dyn. 7.
Pocock. in
Abulfar. de
morib. Arab.
pag. 147.

Clem. Alex.
Strom. 1.
Suid. in *ἡθελ ἀρχῆν*.
Arnob. libr. 1.
Observ. in Ori-
gen.

cuimus, ita longe saepius Arabiam notare alii demonstrarunt. Ergo Moſis uxor, Chuzſitis cum eſſet, & ex Arabia orta, in libro tamen Numerorum Æthiopiſſa vocatur. Hinc & Moſes Æthiops credi potuit, qui tot annos tranſegit in Arabia apud focerum Jethro, & tandem per Arabiam gentem Iſraëliticam circumduxit. Alia praterea opinio- nis hujus cauſa eſſe poteſt bellum, quod adverſus Æthiops geſſiſſe Moſem Joſephus ſcriptum reliquit. Quod autem Æthiops habitus ſit, inde factum eſt, ut Sina quoque, & Perſa, & Medus fuerit exiſtimatus. Veteres enim Geographiæ imperiti Æthiopiam & Nili fontes verſus ortum eſſe ſitos rati ſunt: quocirca Memnonem Æthiopem, Au- roræ filium dixerunt, idemque Sufis & Thebis Ægyptiis colebatur: & Nilum ab ortu fluere ſcripſit Staius, & Perſidem præterfluere Virgilius. Sed & Æthiopum Aſiatico- rum meminerunt Herodotus & Philoſtratus. Nec alius videtur Zoroaſtres Proconne- ſius; eſti diſtinguit Plinius. Omnino is eſt, quem Petrus Comeltor in Hiſtoria Eccleſia- ſtica Thracia regem fuiſſe narrat. Quod & Moſi convenit: nam Thraciam pro Palæſtina ſumunt aliquando fabulatores, cujus rei infra aperiemus cauſas, cum de Orpheo diſſere- mus. Has inter ſe pugnantis ſententias acute conciliaturos ſe exiſtimarunt nonnulli, ſi plures ſtatuere Zoroaſtres. Præluxit illis Plinius, qui unus Zoroaſtres fuerit, an po- ſtea & alius, non ſatis conſtare ait: item Suidas, qui Zoroaſtrem alium Baſtrianum, Perſomedum alium ſtatuit. Certe regem illum Baſtrianorum, qui cum Nino parum pro- ſpere conſpexit, non Zoroaſtrem, ſed Oxyartem ex Cteſia Diodorus appellat. Neque qui unicum Zoroaſtrem poſuit, ſed vel æquo vetuſtorem, aut recentiorem; neque qui plures, rem uti erat aſſecuti ſunt. Unus utrique error, ſed variis partibus illuſit, quia hunc eſſe Moſem utrique ignorarunt, quod ſequentia oſtendunt. Leuius ii pec- carunt, ſed peccarunt tamen, qui Zoroaſtrem cum Ezechiele confuderunt, ut ſuo lo- co demonſtrabitur. Felicius coniecit Goropius Becanus, qui neque Zoroaſtrem, neque Mercurium Trimegiſtum, neque Orpheum unquam exiſtiſſe contendit. Oromazi ſive Ormaſdis filium eſſe Zoroaſtrem ſinixerunt fabularum architecti, alludentes ad Amra- mi nomen, qui fuit pater Moſis. Riſiſſe eum ferunt, quo die natus eſt, quia matri ſux Moſes, ſtatim ut natus eſt, apparuit elegans, quod exponit Interpres Arabs, *venuſte videns*. Præceptorem habuiſſe Azonacem ſcripſit Hermippus: at ſupra notavimus Abi- zannac unum fuiſſe ex nominibus Moſis, ſecunda litera extrita; ut fit in *omito*, quod eſt *obmiſto*, in *oſtendo*, quod eſt *obitendo*, in *rudis*, quod eſt *palædo*: Zoroaſtri ergo Azo- nacem præceptorem dare, tantumdem eſt ac adſcriptam Zoroaſtri doctrinam ad Mo- ſem referre. Ad nomen quod ſpectat, non Zoroaſtrem, ſed *Zarduſt* زردشت Perſæ ap- pellant. Hanc vocem Græcorum nonnulli pro more inter eos recepto ad linguæ ſux genium temperatam recuderunt in Zoroadus, & Zaradas. Utroque enim nomi- ne, Agathia teſte, Zoroaſtres appellatus eſt. Zaradas autem ſive Zoroadus, idem eſt qui Zaras Pythagoræ præceptor, Alexandro Polyhiſtori memoratus, & qui Zarat- as Plutarcho, & qui Zares Suidæ, & qui Zaroës Pſeudo-Abdia, & qui Zabratus Porphyrio dictus, quique in corruptis, ut videtur, Clementis Alexandrini codicibus Nazaratus perperam appellatur, & qui, ni valde fallor, Zathrauſtes vocatur apud Diodorum, & legumlator Arimaſporum fuiſſe dicitur. At longe plures Zoroaſtrem nuncuparunt, & quaſi vox eſſet Græcica originis, ex *ζωός* & *ἀστρον* conſtata, *vi- vum ſidus* expoſuerunt. Dinon *ἀστροβίτου*, ſive ut aliis legendum placet, *ἀστροβίτου* interpretatur. Perſæ vero *Zarduſt* exponunt, *amicum ignis*, atque id illi nomen ex eo factum eſſe dicunt, quod cum eum mater geſtaret in utero, cælum ardens, & igneo rubore undique perſuſum aliquando viderit; fortaſſe & propter viſum Zoroa- ſtri ipſi flammis coruſcantem Deum, & delatum de cælo ignem. Utramque nomi- nis originem tangere videtur Clemens Recognitionum auctor, cum ait Perſas *exſtru- to ſepulchro ad honorem ejus, tanquam amicum Dei, ac fulminis vehiculo ad cælum ſubla- tum adorare auſos eſſe, & quaſi vivens aſtrum colere*. Hinc enim & nomen. Poſt mortem ejus *Zoroaſter, eſt hoc vivum ſidus, appellatus eſt*. Originem prioris partis vocabuli hujus in- dicent, ſi qui vetuſtam Perſarum linguam callent, in poſtrema certe nominis parte, dictio *𐎠𐎼𐎷𐎡𐎴* facile dignoſcitur, quæ Chaldaice *ignem* ſonat. Perſæ dicunt *𐎠𐎹𐎷𐎡𐎴* *Ateſch*, tranſpoſitis literis. Qua ratione & Magus, ſive Cultor ignis nuncupatur. Quemadmodum autem iſtæ appellatio Moſi conveniat, facile intelligitur & ex con- ſpecto illi Deo in rubo ardenti, & in ſaſtigio Horebi montis inter ignes & fulgura, & ex ſplendida ejus & candenti facie poſt habitam cum Deo colloquia. Quo accedit pervulgata inter Rabbinos narratio, qua Moſem ferunt ex ardentibus Ægyptio- rum catinis evaſiſſe, quibus Judæi torrebantur. Inde eſt quod Zoroaſtres Carma- nienſibus Perſis *Zer atecht* nuncupatur, hoc eſt juxta ipſorum expoſitionem, *Argen- to lotus*, quod Regis Perſarum jultu, inquit, certius explorare volentis quam Deo carus eſſet, in vas liquefacto argento plenum ſe ipſe dimiſerit, ex eoque illæſus exie-

Num. 11. 1.

Joſeph. Antiq.
libr. 1. cap. 5.Stat. Theb.
libr. 4. & 8.
Virg. 4. Georg.
Herodot. libr. 3.
Philoſtr. vit.
Apoſt. libr. 3.
cap. 6.
Plin. libr. 10.
cap. 1.
Suid. in ζω-
ροαſτρε.

Diod. libr. 2.

Gorop. in Gal-
le.Plin. libr. 7.
cap. 16.Hermipp.
apud Pim. libr.
10. cap. 1.

Alexander

Polyh. in libro

De Pythagori-

cis ſymbolis,

apud Cyrill.

libr. 4. contr.

Julian.

Agath. libr. 1.

Plur. *ἀστροβίτου*

Suid. in ζωρο-

αſτρε.

Abd. Hiſt.

Apoſt. libr. 6.

Perſph. in vit.

Pythag.

Clem. Strom. 1.

Diod. libr. 1.

Dinon apud

Laërt. in

Proœm.

Clem. Recogn.

libr. 4. cap. 18.

rit. Sunt qui Zoroastrem, ut dixi, nomine proprio τ *Mog*, hoc est *Magum*, dictum fuisse purant. Hoc si sit, ab auctore Mago disciplina Magorum habuerit vocabulum. Magagistiam, vel Magachagistiam (non, ut in Ammiano legitur, Machagistiam,) mystico nomine Plato appellabat: quasi dicas $\mu\alpha\gamma\alpha\gamma\iota\sigma\tau\iota\alpha\mu$. Arabibus certe dicitur $\mu\alpha\gamma\omega\mu$ *Magus*. Cum hunc enim ignis colendi ritus tradidisse hominibus, ac Dei mysteria nuntiasse narrant, non alium quam Zoroastrem fuisse satis ostendunt. Nomina autem *Magus* & *Mog* ex nomine Mosis recusa & recocta credere licet. Ut ex $\mu\alpha\gamma\omega\mu$ factum $\mu\alpha\gamma\omega\mu$, hinc $\mu\alpha\gamma\omega\mu$, ita *Magus* & *Mog*; quemadmodum ex $\epsilon\lambda\alpha\iota\omega\varsigma$, *valgens*: cum præsertim Arabica litera τ quæ reperitur in dictione *Magus* efferatur per g molle, quale illud est quod nos Galli pronuntiamus ante e & i vocales. Hoc autem elementum sic pronuntiatum accedit ad sonum Ebraicæ literæ ω . Dixi à Mago, sive Zoroastre, nomen habuisse Magorum scientiam; quippe scientiæ ipsius auctor habitus est. Primum artes Magicas invenisse, & mundi principia, siderumque motus diligentissime tractasse scribit Justinus. Atque id inter Auctores magno consensu convenit. Quippe eruditus erat *Mosès omni sapientia Ægyptiorum, & erat potens in verbis & in operibus suis*; & totam prodigiis suis ac mirifica vi conturbavit Ægyptum, & Jamnis ac Mambri incantamenta retudit. Quapropter Plinius nobilissimos magicæ artis auctores recensens, Mosis simul cum Zoroastre meminit: *Est & alia, inquit, magices factio, à Mose, & Jamne, & Jotape Judæis pendens, sed multis millibus annorum post Zoroastrem.* An inde rati sunt quidam, apud Laërtium, Magorum discipulos fuisse Judæos, an quod à Chaldæis orti sunt? Cæterum magiam Zoroastris, non præstigiaticem illam & $\mu\alpha\gamma\alpha\gamma\iota\sigma\tau\iota\alpha\mu$ intelligi volunt Veterum peritissimi, sed Dei cultum & divinarum rerum scientiam. Sic visum locupleti auctori Platoni, quem itidem ut Pythagoram, Empedoclem, & Democritum, ad eam comparandam navigavisse, exiliis verius, quam peregrinationibus susceptis docet Plinius. Multus est in magica arte tuenda Apuleius, quem si cui consulere vacat, is magiam Zoroastris intelliget esse *Diis immortalibus acceptam, colendi eos ac venerandi pergnaram, piam scilicet & divini scientem, jam inde à Zoroastre nobilem, calitum antistitem, & Magum* Perfarum lingua, nihil aliud quam *Sacerdotem* sonare. Non multum hinc abeunt Dio Chrysostomus, & Porphyrius, cum homines rerum divinarum peritos, & Dei cultores, Magos aiunt à Persis appellari; id enim Persica dialecto vocem hanc significare. Philo Magos vult esse Philosophos naturæ arcana rimari solitos. Docet Hefychius Persas appellare Magum, qui pius sit, & Theologus, & sacerdos. His adstipulatur Suidas, cum Magos Persas, Zoroastris disciplinis institutos, Philosophos esse tradit, & Dei amantes. Itaque Zoroastrem creationis mysteria à Deo edoctum fuisse Persæ affirmant, futurorum prænotione, aliarumque rerum complurium scientiam imbutum, quæ revelare nefas esset; mundi quoque tractasse principia perhibet Justinus, & res Astrologicas, de qua libri quinque ei adscripti à Suida memorantur: Mosis quippe de mundi creatione, huic à Deo tradita quinque libri extant, quibus futura multa vaticinatus est, & præter legem $\epsilon\gamma\kappa\alpha\tau\alpha\sigma\tau\iota\alpha\mu$, quam habemus, $\alpha\gamma\kappa\alpha\tau\alpha$ multa, & disciplinarum principia, ut volunt Ebraeorum magistri, senioribus Israëlitis & sapientioribus prodidit: quem cum Stephanus in Actis eruditum omni sapientia Ægyptiorum esse dixit, Mathesin præcipue & medicinam intelligi voluit, ut exponit Clemens Alexandrinus. Est apud Abulfedam vetustiores Zardusto Magos duo rerum principia posuisse, lucem ac tenebras; sive Deum ac Diabolum; hanc ipsorum doctrinam reformasse Zardustum, cum luce ac tenebris antiquiorem docuisset esse Deum, unicum ac socio carentem, lucis & tenebrarum, & mundi ex earum permissione conflati opificem. Abulfaragius vero Elia discipulum à nonnullis creditum fuisse narrat, & Persis Messia adventum prædixisse, atque ejus vaticiniis præmonitos Magos stellam Messia nuntiam agnovisse. Addunt alii ex Arabibus, idola ipsum sustulisse. In his Mosem licet deprehendere, qui veram originis mundi à Deo uno rerum omnium opifice conditi historiam æquales suos, magnis, ut videtur, ignorantia tenebris circumseptos, & posteros quoque scriptis voluminibus docuit, quorum initium à tenebris & luce ducitur. Elia discipulus creditus est, cum Elia magister credi debuisset, qui Legis à Mose tradita disciplinam ac præcepta fecutus est, & ex eadem gente est prognatus. Messia adventum vere prædixit Moses, & libris suis clarissimas tanti beneficii prædictiones inseruit. Quamobrem fieri potuit, ut Magi illi qui Christum Jesum adorandi causa adierunt, cum ex aliis indicis, tum ex Mosaicarum scripturarum lectione, genus ejus, sedem, ac ætatem cognoverint. Denique idolorum cultum gravissimis verbis Moses interdixit. A rege Sinensium, apud quos fingitur natus, insidiis appetitum & morti destinatum Zoroastrem narrant, submissis etiam percussoribus. Alii regis Perfarum, infanti plagam gladio inferre parantis, manum illico exaruisse fabulantur; & tamen prodigiali poena haud-

Amm. Marcell. libr. 23.

Justin. libr. 2: cap. 1. Act. 7. 22.

Plin. libr. 30: cap. 1.

Laërt. Proem.

Plat. Alcib. 1.

Plin. libr. 30: cap. 1. Apul. Apol. 1.

Dio Chryf.

Orat. 36.

Porphyr. $\epsilon\mu\theta\iota$ $\alpha\mu\omega\chi$. $\epsilon\mu\theta$

libr. 4.

Phil. libr. Quod

omnis probus

liber.

Hefych. in

M. 120.

Suid. in $\mu\alpha\gamma\omega\mu$.

Justin. libr. 1.

cap. 1.

Suid. in $\zeta\alpha\omega$. $\mu\alpha\gamma\omega\mu$.

Act. 7. 22.

Clem. Alex.

Strom. 1.

Abulfed. Hist.

cap. de Persis.

Abulfarag.

Hist. Dyn. 5.

quaquam absteritum in ignem inferi Zoroastrem iussisse: verum Dei omnipotentis nutu ardentem rogam in roseum cubile conversum molliter puerum excepisse, & leni somno fovisse: nec ita tamen respicientem Regem, cum nova ei compararet supplicia, Deum hominis impietatem venenatis culicibus immisis ultum esse. Moses, itidem ut reliqui Israelitici generis pueri, ad mortem ex regis Ægyptii mandato damnatus, in profluentem missus est; atque inde servatus cum esset, rursus ad supplicium à Pharaone quaeritus est. At is longo post tempore, ex Madianitico exilio rediit in patriam, Regis tum in Ægypto Israelitas durissima tyrannide prementis pertinaciam magna culicum vi excitata multavit. Zoroastrem deinde à regis Sinensis insidiis tutum aiunt in Perfidem profugisse: Moses à Pharaonis malevolentia incolomis in Madianitidem regionem concessit. Zoroastrem ad Persas fugientem, fluvios iter morantes congelasse dicunt; mirificum maris Rubri duce Mose transitum hac fabula significantes. Dio Chrysostomus in oratione quæ Borysthenica appellatur, nonnulla habet ex doctrina Persarum, ad hanc dissertationem perapposita. Zoroastrem dicit sapientiæ & æquitatis studiosum, vitatis hominum congressibus in montem secessisse, qui delapsus de cælo ignibus conflagravit: hac rei novitate perterritos Persarum primores: qui cum monti succederent, & Deum precibus placare vellent, illasum ex igne prodiisse Zoroastrem, bonoque eos animo esse iussisse, & quosdam sacrificiorum docuisse ritus, tanquam à Deo sibi in monte traditos: postea vero, non vulgo se immiscuisse, sed cum hominibus solum ad pietatem colendam natis esse conversatum, & divini cultus peritis, quos Persæ Magos dixere. Non valde discrepant quæ de Zoroastre Persæ recentiores tradidere: Zoroastrem enim narrant Perfidem profugum, cum aliquando solus in agro devia loca sectaretur, in cælum fuisse evectum, & Deum flammis oblitum vidisse, non oculis quidem suis, qui tantum fulgorem ferre non poterant, sed ascitiis Angeli oculis; ab eoque librum Legis, quem Zundavastaw appellant, accepisse, & ignem de cælo in terras detulisse. Nempe Mosem audiverant in Arabia oves aliquando pascentem, ad radices Horebi montis rubum ardentem vidisse; cui cum inesse Deum intellexisset, *abscondisse faciem suam, non enim ausum esse aspicere contra Deum; & in eodem postmodum monte inter flammam & fulgura Legem manu Dei scriptam (librum Arabes appellant) accepisse, cum totus mons Sinai fumaret, eo quod descendisset Dominus super eum in igne, & ascenderet fumus ex eo, quasi de fornace, essetque omnis mons terribilis; ipsumque ad suos subinde remeantem, persulam luce nova faciem, & igne cælesti coruscantem retulisse; & ad contundendam Pharaonis perveraciam fulgura & tonitrua grandine missa de cælo eduxisse, ut habetur in Exodo. Inde quoque est quod habent Suidas & Glycas, optasse Zoroastrem igne cælesti interire, & quod habent Fasti Siculi & Cedrenus & Gregorius Turonensis, reipsa de cælo tactum perisse, & quod habet Auctor Recognitionum, à Dæmone, quem importunius frequentabat, igni succensum aruisse. Sunt qui ex hominum oculis evanuisse garriant: unde Carmanienium Persarum plerique in cælum evectum fuisse affirmant; nonnulli in sandapilam forte oblatam se prope Bagdadum condidisse, in eaque raptum fuisse ab Angelis. Deum non aperta facie, & revelato vultu, sed ignibus obductum, & tectum flammis, Zoroastri visum esse volunt Persæ; quia Mosi dixit Deus: *Videbis posteriora mea, faciem autem meam videre non poteris.* Prodigis fidem Legi suæ Zoroastrem adstruxisse volunt, itidem ut Mosem suæ. Zoroastrem in desertis casæo vixisse annis viginti, ita temperato, ut vetustatem non sentiret, tradidisse nonnullos refert Plinius: ita videlicet manna in deserto Israëlitis subministrata, & vestium post annos quadraginta nequitiam detritarum portentum hoc commento dissimularunt. Ad hæc in multis conveniunt Zoroastri & Mosi leges. Alienas facultates concupisci vetat Zoroastres, vetat & Moses. Studium Legis suæ valde commendat Zoroastres, itidem ut Moses suæ. Ciborum mundorum & immundorum discrimen statuit Zoroastres, perinde ut Moses; atque horum usum, aliarumque rerum impurarum contactu uterque interdixit. Injurias condonari sanxit uterque. Ad legem uterque suam addi quicquam vetuit, aut ab ea detrahi. Unum uterque Pontificem maximum esse iussit, cui frequens præscribitur lavationum usus, & honorum omnium decimæ attribuuntur. Cum uxore agra ex *καταμνήσις* congressi Pontificem vetuit Zoroastres, Moses Israëlitas universos. Mulieres hoc affectu laborantes, ab hominum consortio segregatas seorsum degere jubet uterque, Suilla Persæ abstinent; abstinent & Israëlita. Statuas Persæ non habent, nec Ebrai. Delatum autem à se de cælo ignem subjectis pabulis indefinenter & perpetuo ali ita sanxit Zoroastres, ut præcipuum illud & velut Legis suæ *καταμνήσις* mandatum esse voluerit. Adeo ut vocabulum *Magus*, quod Zoroastri sequacibus tribuitur, apud Persas & Arabes, pro Cultore ignis, tralatitio usu sumi soleat. Atque hunc ritum non apud ipsos natum, sed*

Exod. 1. 6.

Abulfarag.
Dya. 2.
Exod. 19. 18.Exod. 9. 23.
Suid. in *καταμνήσις*.
Mich. Glyc.
Ann. Part. 2.
Greg. Tur. 1. 1.
Hist. Fr. cap. 5.
Clem. Recogn.
libr. 4. cap. 27.

Exod. 33. 23.

Plin. libr. 11.
cap. 42.Exod. 20. 17.
Deut. 11. 18. &
seq.
Levit. 11.
Levit. 19. 18.
Deut. 4. 2.
Num. 18. 21.

Levit. 18. 19.

Levit. 11. 7.
Exod. 20. 4.

alijunde, uti & ipsorum pleraque, traductum merito suspicatus est Agathias. Scilicet hoc ipsum est præceptum Moſis: *Ignis autem in altari ſemper ardebit, quem nutriet ſacerdos ſubjiciens ligna mane per ſingulos dies, & impoſito holocauſto deſuper adolebit adipēs pacificorum. Ignis eſt iſte perpetuus, qui nunquam deſiciet in altari.* Hinc orta apud Judæos feſtivities, quam appellabant *ἑυλοφοειών*, qua ligna in Templum portare conſueverant, ad ignis illius inextincti pabulum. Meminit Joſephus. Is porro ritus apud exteras gentes propagatus eſt, quæ in prytaneis ſuis ignem perpetuum magna cura aſſervare ſolent. Vetuſtiſſimum hunc eſſe apud Chaldæos morem memoriæ prodidit R. Moſes ben Maimon in More nevochim. Invaluit eadem conſuetudo apud Medos & Cappadocas; apud Dugbimos quoque Benjaminio Tudelenſi memoratos, & in Aſiæ inſulis Chenerag ignem adorantes, in eumque ſe ſponte ſæpe, itidem ut apud Indos fieri ſolent legimus, cultus & obſequii cauſſa immittentes, ſequē vivos concremant. Invaluit & apud Phryges, aliaſque Aſiæ gentes. In cultum ignis tota Ægyptus conſenſit: τὸ πῦρ ἐφ' ἑαυτῶν ἀθάνατον ἐν τοῖς ἱεροῖς. *Ignem immortalē ſervabant in delubris:* inquit Porphyrius de Ægyptiis: unde tot apud illos Vulcani ſimulacra. Iarbas apud Getulos,

*Centum aras poſuit, vigilemque ſacraverat ignem,
Excubias Divum æternas.*

ut habet Virgilius. In templo Gaditano Herculis ignem arſiſſe perpetuum tradit Silius. Factum id etiam in templo Jovis Ammonis: factum apud Arabes, qui ſtatis ſingulorum dierum horis igni ſacrificabant, ſequē ei devovebant, ut accurate referet R. Menachem Lonzano: factum & in Delphico templo; quippe & alius Moſis typus Apollo fuit, ut infra demonſtrabimus: factum & Athenis in templo Minervæ Poliadis: nec Athenis ſolum, ſed & in omnibus Græciæ urbibus, ut probatum eſt à Caſaubono in Athenæum: factum & in Ætnæo Vulcani templo, & in Erycino Veneris, auctore Eliano: factum id quoque Romæ à Veſtaliſibus, traducto more ad Romanos ab Albanis, qui eum à Lavinienſibus, hi à Trojanis acceperant: vel traducto potius à Græcis: dubitat enim Prudentius, à Phrygia, an à Græciâ arceſſenda ſit ea conſuetudo; mihi vero haud paulo fit veriſſimilis per colonias Græcorum in Italiam fuiſſe illatam. Iſi demum Romanorum Imperatores, Regum Perſarum exemplum ſecuti, ignem ſacrum ſibi præferri voluerunt. Nec ita pridem ignis perpetui ſervandi ritus exolevit apud Lithuanos, Samogitos, & Moſcovitas, cum quibus olim per Armeniam & Iberiam, ut hodieque, commercia Perſis eſſe potuerunt: cum præſertim celeberrimum in Caucaſo regionibus illis imminente Pyreum per multa ſæcula inreſtinctum perfeveraverit. Id manere ad hanc diem affirmavit Teixeira, alique complures; quod falſum eſſe deprehendit Olearius, oculatus teſtis, ſcriptor integerrimæ fidei. Hunc à Perſis ritum profecto acceperunt Sarmatica iſtæ gentes; & vetuſtiſſimum quidem hoc eſt, cum Sauromatas ignem venerari tradidit Nymphodorus in libro De barbaricis inſtitutis, ut teſtatur Clemens Alexandrinus. Scribunt idem de Tartariſ Guelielmus de Rubruquis, & Johannes Plancarpinius. A gentibus iſtis Borealiſibus tranſiit eadem conſuetudo ad Hibernos, apud quos Moniales Kildarienſes ignem à multis annis, vel potius ſæculis ſervare narrat Giraldus Cambrenſis. Ignis Brigidæ vocabatur, quaſi rei auctor pia virgo fuiſſet. Cænobium ipſum dicebatur, Domus ignis. Verum ab Ethniciſ traductum fuiſſe inſtitutum indicat Henrici Archiepiſcopi Dublinienſis factum, qui ſuperſtitionem hanc, ut pote profanam, & Chriſtiana pietate indignam abolevit. Quamquam & renovatam ſubinde, ad Henricum octavum perfeveraffe, ſunt qui conſtanter affirmant. Quinetiam morem eumdem ſervare Mexicanos notat Herrera. Sed & Sinas quoque, apud quos natum Zoroaſtrem volunt Perſæ recentiores, ignem adorare, & injecti ſuccini crematione colere peregrinatores narrant. Legimus porro apud Maximum Tyriam, priſcos Perſas cenſuiſſe ignem eſſe divinitatis ſimulacrum; quæ videtur Brachmanum quoque fuiſſe opinio. Item Porphyrius: θεός ἢ τὸ πῦρ ἀθάνατον ἐφ' ἑαυτῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὃν μάλιστα ἀποτίς ἐμυώτατον. *Diis enim ignem immortalē ſervamus in Templis; ut pote qui ſit ipſis quam ſimillimus.* At poſtmodum, non ut Dēi imaginem, ſed ut Deum ipſum, ignem coluerunt. Quo eos fortaffe perpulit iſtud Moſis: *Dominus Deus tuus ignis conſumens eſt.* Vere itaque adverſus Apionem prædicat Joſephus, cum alios ritus pleroſque à Judæis accepiſſe gentes propemodum univerſas, tum maxime *λύγων ἀνακάνουσι*: Redeamus ad Zoroaſtrem, ex cujus fama & exiſtimatione provenit eorum fallacia, qui ſub ejus nomine Oracula quædam magica Græce ſcripta incautis obtruſerunt. Edita illa ſunt cum Pſelli & Plethonis ſcholiis: ſed ſi nares admoveris, fraus ſubolebit. Vetuſtiora quidem illa ſunt, nihilo tamen *γρηγοῦτα* Oracula, quæ Cræſi temporibus extitiſſe narrat Nicolaus Damascenus. Inſinceros quoque eos dixerim libros, quos Chaldaice ſcriptos, & Chaldaicis commentariis illuſtra-

Agath. libr. 1.
Levit. 6. 12, 13.

Joſeph. de bell.
Jud. libr. 2.

Maim. in Mor.
Nev. libr. 3.
cap. 30.

Porphyr. ἐπι
ἐμ. ἀπ. 1.
libr. 1.
Virg. Æn. 4.

Sil. libr. 3.

R. Men. Lonz.
in Duab. man.
nib.

Caſaub. Anim.
in Athen. libr.
15. cap. 19
Elian. De an.
nim. libr. 10.
cap. ultim. 1. 11.
cap. 3.
Prudent. libr. 2.
cont. Sym.
mach.

Olear. Tom. 1.
libr. 4.

Clem. Alex.
Protrept.
Rubruq. cap. 3.
Plancarp. cap. 3.
Girald. Camb.
Topogr. Hi.
bern. diſtinct.
2. cap. 34.

Herr. Dec. 5.
libr. 2. cap. 15.

Maxim. Tyr.
Orat. 38.
Porphy. ἐπι
ἐμ. ἀπ. 1. 2.

Deut. 4. 24.
Joſeph. libr. 2.
cont. Apion.

Nicol. Damasc.
Hiſt. libr. 7. in

Exc. Const.
Porphyr.
Plin. libr. 30.
cap. 1.

Euf. Præp. Ev.
libr. 1.

Clem. Alex.
Strom. 1.
Suid. in *Σα-
ραστρῶν*
Auct. Recogn.
libr. 4. cap. 27.
Porphyr. in *Vit.
Plotin.*

ros, & effata ac sententias complexos Johannem Picum habuisse ferunt; infinceros & librum Zind, mihi de nomine solum cognitum, quo ritus magicos, & ignis colendi disciplinam aiunt contineri: infinceros & quos Hermippus, Plinio teste, ducen- tis versuum millibus sub Zoroastris nomine conditos, indicibus quoque positis expla- navit. Ex iisdem falsariorum incudibus profectus est supra memoratus Perficarum Le- gum codex Zundavaftavv, quem vetustissimum tamen conjicio, & eundem fortasse, qui ab Eusebio Collectio sacra Perficarum rerum appellatur. Indidem profectus & quem se in arcanis habere jactabant, qui Prodicti Philosophi doctrinam sectabantur, ut est apud Clementem Alexandrinum; indidem & quos commemorat Suidas; & qui de Magia, Zoroastris nomine scripti circumferebantur, ut habet Auctor Recognitionum; & quem tradit Auctor Astrologiæ cujusdam Perficæ, Ebraice redditæ, ab eo lucubra- tum, & Regnum Dei fuisse incipitum, & manibus Perfarum assidue gestari esse soli- tum. Scribit Porphyrus, Plotini temporibus à Christianis suppositos fuisse & confictos libros plerosque; in his Apocalypsin Zoroastris, cujus *νοδῶν* à se, cum sermonibus, tum scriptis fuisse demonstratam. Hoc genere fraudis nimis sæpe usi sunt priscorum Ecclesiæ temporum Heretici. Adulterina illæ lucubrations, quarum meminit Porphy- rius, Gnosticos auctores habuerunt, ad quos & confutationem suam scripsit. Nec dictu facile est, quantum Republicæ Christianæ nocuerint ejusmodi fallaciæ: nec enim Hæ- reticos ab Orthodoxis discernabant Ethnici. Illorum itaque doli & nefariæ artes in- famiam utrisque & odium conflabant. Nunc cum ex hac dissertatione clarissime pa- teat Zoroastrem ipsum esse Mosem, & vetustissimæ Perfarum religionis fontem esse Mosaicam Legem, Mosi certe antiquitas luculenter mihi videtur esse comprobata.

CAPUT SEXTUM.

- I. *Ex libris Mosi fluxit prisca Indorum religio; cum Guzarattensium, II. tum & Coromandelensium. III. Qui factum ut ad Indos Mosaica doctrina penetravit.*

*Ex libris
Mosi fluxit
prisca Indo-
rum religio,
cum Guzar-
attensium,*

I. **V**etustissimam esse Indorum Guzarattensium religionem nemo nescit. Præ- cipua ejus dogmata libro quodam continentur, cui nomen fecerunt Cha- ster; tantæ antiquitatis, ut omnem apud illos memoriam superet; exoleta lingua scripto, & ab hominum, præterquam doctorum aliquot, usu intermissa. Antiquos etiam habent priscorum Brachmanum codices, quos novitii Brachmanes studiose le- gunt. Tam manifestis autem & illustribus insignita est secta hæc Mosaicæ historiæ & doctrinæ monumentis, ut nulli dubium esse possit, quin ex iis expressa sit: nam & de mundi, & primi hominis, primæque mulieris creatione eadem differit, deque primæ horum progeniei vitiositate, exitio, & reparatione. Deum narrant de caelo delapsum in montem Meropurbateum, luce & radiis coruscum, Bremavio Patriarchæ legum suarum codicem Chaster de nube tradidisse: quia videlicet Mosem à Deo sic Legem in Horebo monte accepisse audiverant. Meropurbateum montem Meron esse suspicor In- diae montem, Nysæ proximum, hederis & vitibus constum, ab iis celebratum qui Bacchi res gestas memoriæ commendarunt: nam & hinc ortum eum ferunt. Meros autem, quæ vox Græce *Femur* sonat, occasionem dedisse creditur Græcis Bacchum è Jovis femore natum fingendi. Æque certe fictitius videtur ille mons Meros; ac Bac- chi ortus: sed tamen cum Bacchum constet Mosi esse typum, uti probatum est à no- bis, eum sibi sub alio nomine asciscentes Indi, Meron quoque in fabulas suas transtu- lerunt. Tota hæc gens in certas tribus distincta est, quarum nulla est unquam per con- nubia, vel adoptiones, vel affinitates confociatio: quippe sic in duodecim tribus dis- cretam Israëliticam gentem cognoverant, inter quas, quemadmodum Levitica sacris dedita est, ita apud illos sacris procurandis Brachmanes vacant. Megasthenis, accu- ratissimi rerum Indicarum scriptoris, qui Alexandri magni temporibus apud ipsos In- dorum reges historiam suam concinnabat, verba ea repræsentat Clémens Alexandri- nus, ex quibus intelligas veteribus Græcis, in iis quæ ad naturam pertinent, Brachma- nes & Judæos fere consentire. Itaque de mundi origine ea credidisse ipsos ex Megasthe- ne refert Strabo, quæ credenda esse Moses docuit; à Deo videlicet conditum, ab eo- dem regi, & olim interiturum. Paradisi terrestrius notitiam habuisse eos, cognoscitur ex colloquio Calani cujusdam cum Onesicrito, quod refert Strabo. Portentificam ipsos virgam gestasse testatur Philostratus; instar scilicet Mosaicæ. Vestes olim ipsis geri so- litas describit Philostratus, non multum earum abfimiles, quas Judæorum Sacerdotes

Megasth. l. 1.
Indic. apud
Clem. Alex.
libr. 2. Strom.

Strab. libr. 15.

Philostr. Apoll.
libr. 1. cap. 4. & 5.